

EL LLENGUATGE

12/IV/1973

Incorreccions deliberades

Les incorreccions de llenguatge comeses deliberadament són un recurs tradicional de què hom es val en els diversos gèneres narratius — novel·la, teatre, «comics» o historietes dibuixades— com a element expressiu, usualment còmic o humorístic. En referim ara, a incorreccions no usuals o habituals, sinó més aviat detonants i totalment insòlites: pronunciació deficient representada per l'alteració o l'omissió d'un so determinat, equívocacions desmesurades en l'ús de les paraules dites tècniques, violació espectacular de les normes de la sintaxi, etc. Normalment, en una mateixa narració, les incorreccions d'aquesta mena se centren en una mateix personatge, el caràcter del qual configuren, si no és que en constitueixin l'única justificació per la comicitat que suscita.

En llengües molt ben fixades, i amb una massa de lectors —o d'espectadors— perfectament familiaritzats amb les seves formes correctes, es pot fer ús d'aquest recurs impunement. Aquests lectors o espectadors discerneixen tot seguit la intenció de l'autor i no hi ha perill que en resulti cap motiu de confusió. Però en català, en què encara, dissortadament, no es donen aquestes circumstàncies, cal mirar-s'hi una mica, perquè els efectes podrien ésser contraproductius, i en lloc de comicitat resultar-ne confusió. En una situació lingüística com la nostra en què allò que sobta ben sovint són les formes correctes —encara n'hi ha que s'estranyen quan senten pronunciar correctament mots com ara impressió o entusiasme aquest recurs, en molts casos, no solament seria perillós sinó, fins i tot, mancat d'eficàcia. A part que, com és lògic, no deixaria de suscitar protestes airades.

Però això no vol dir que el llenguatge mateix no forneixi elements especials de comicitat sense sortir dels límits de la normativa. Es una qüestió d'imaginació. L'ús reiterat de mots innecessaris i superflus, de frases reiteratives, de cacofonies, els proverbis i frases fetes usats fora de lloc, i molts més que se'n poden trobar, poden contribuir a fer del llenguatge mateix un motiu segur de comicitat i de conformar, per mitjà seu, el caràcter i la psicologia d'un personatge de ficció.

ALBERT JANE